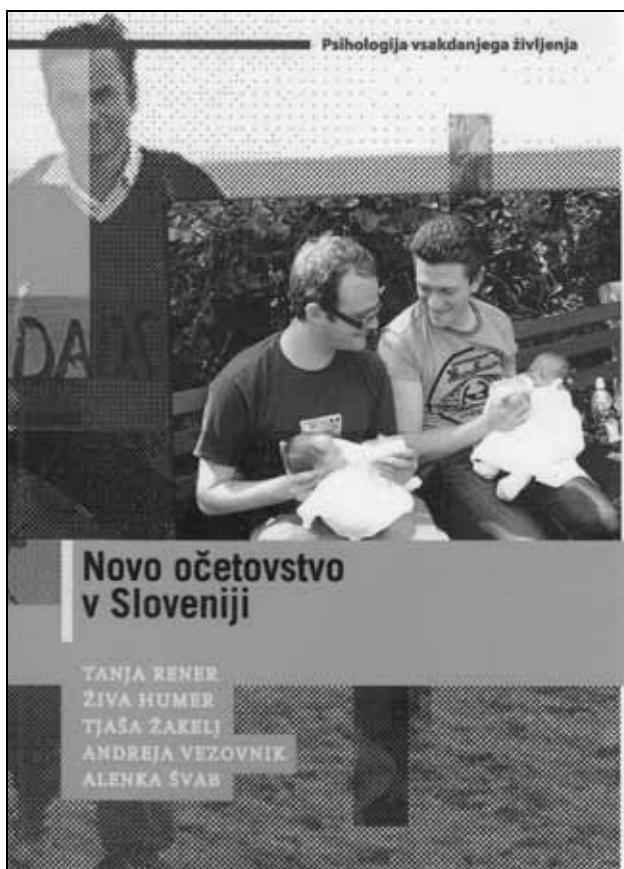

OCENE
RECENSIONI
REVIEWS

Tanja Rener, Živa Humer, Tjaša Žakelj, Andreja Vezovnik, Alenka Švab: **NOVO OČETOVSTVO V SLOVENIJI**. Knjižna zbirka Psihologija vsakdanjega življenja. Ljubljana, Založba FDV, 2008, 240 str.

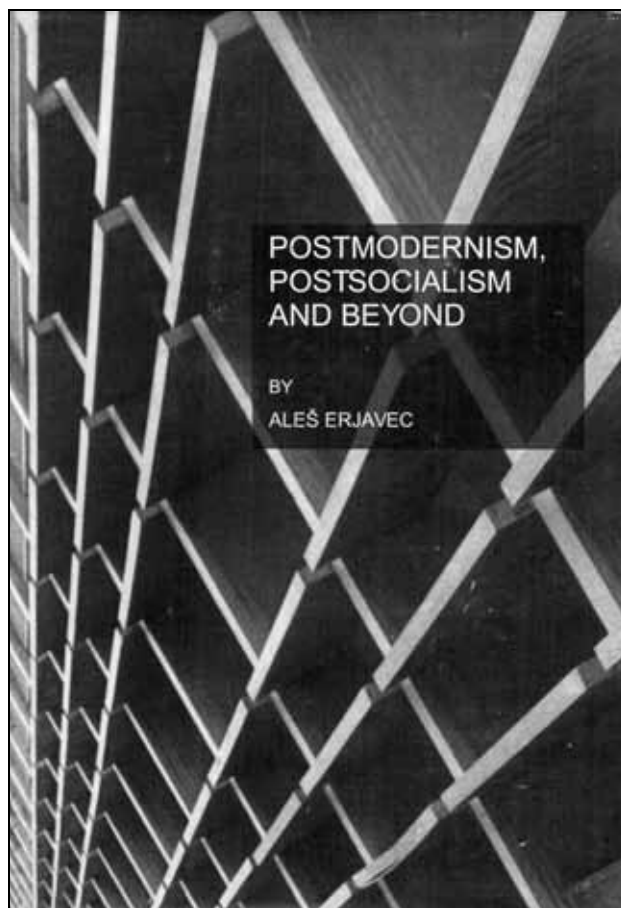
Monografsko delo *Novo očetovstvo v Sloveniji*, delo več avtoric, raziskovalk s področja socioloških znanosti, je prva študija na slovenskem območju, ki se na celostni način loteva v družboslovju nadvse aktualne tematike pojava "novega očetovstva". O fenomenu tako imenovanega novega očetovstva – ki opredeljuje premik od tradicionalnih vlog in predstav o očetu, ki je bodisi zgolj finančni oskrbovalec družine bodisi odsoten oče, k očetu, ki ga opredeljuje aktivna participacija v družinskem življenju s poudarkom na čustveni vključenosti in skrbi za otroke ter enakomernejši porazdelitvi dela – je v zahodni znanosti govor od sedemdesetih let, intenzivneje pa od osemdesetih let 20. stoletja dalje. Kljub večdeset-

letnemu znanstvenemu prevpraševanju o fenomenu spreminjanja moškosti in očetovstva pa v Sloveniji omejenim spremembam ni bilo posvečene večje raziskovalne pozornosti. Pričujoče delo je tako nadvse dobrodošel in težko pričakovan prispevek k boljšemu razumevanju sprememb, ki smo jim priča v družinskem življenju, ki so stvarno dejstvo in proces spreminjajočih se spolnih razmerij in spolnih vlog. Na pot "novega očetovstva" nas popelje avtorica Tanja Rener s poglavjem *Spodleteli projekt? Novo očetovstvo v evropski politični in ekonomski zgodovini*, ki preko tematizacije ekonomskih dejavnosti ugotavlja, da se z modernizacijo in tehnološkim razvojem količina domačega dela kljub pričakovanjem ne zmanjšuje. Dvigovanje higienskih, psiholoških, pedagoških in drugih standardov so privedli le do premestitve težišč tega dela. Drugo pomembno izhodišče avtoričinega prevpraševanja je, ali je novo očetovstvo sploh mogoče, glede na to, da se je polno vključevanje očeta v preteklosti izkazalo kot večkrat spodleteli projekt. Vsekakor prakso novega očetovstva najbolj ovirajo ideologije in prakse liberalnega kapitalizma in patriarhalnosti, možnosti novega očetovstva pa so v največji meri odvisne od obstoja in razvoja socialne države. V naslednjem poglavju *Novo očetovstvo v kontekstu družinskih sprememb* Alenka Švab ugotavlja, da se novo očetovstvo ne navezuje zgolj na kontekst moderne nuklearne heteroseksualne družine, temveč se (skladno s poznomodernimi spremembami zasebnosti) širi tudi na druge oblike družinskega življenja, kot so reorganizirane družine, gejevske družine ter druge. Pojav novega očetovstva pa se ne navezuje zgolj na vprašanje aktivnejšega očeta, temveč se spreminjajo tudi sami pomeni moškosti, očetovskih vlog in praks očetovanja. Tretje poglavje *Žive Humer*, kot nakaže že sam naslov, *Očetovske prakse in usklajevanje s plačanim delom* odpira vprašanja, ki se navezujejo na uspešnost usklajevanja "zasebnega in javnega" in ali je novo očetovstvo res realnost ali morda zgolj zelena podoba, ki jo promovirajo mediji. Na podlagi kvalitativnih empiričnih podatkov analizira percepcije moških o družinskem življenju in njihovih vlogah, zanimajo jo skrbstvene prakse v odnosu do otrok in delitev domačega dela. Sledi poglavje *Očetovstvo in družinske politike* avtoric Žive Humer, Alenke Švab in Tjaše Žakelj. Poglavje želi odgovoriti na vprašanje, kakšna je vloga družinske politike pri promociji in spodbujanju aktivnega očetovanja, pri tem pa je poseben poudarek na starševskih dopustih kot najeksplicitnejši obliki promocije aktivnega očetovstva. Avtorice predstavijo različne oblike starševskih dopustov v evropskih državah in analizirajo starševske dopuste v Sloveniji. Pri tem pokažejo na posebnost slovenskega primera, pri katerem gre za enega najbolj ugodnih organizacij starševskih dopustov v Evropi, pri čemer pa ti mehanizmi niso najbolj učinkoviti pri uresničevanju aktivnega očetovanja. Pri tem avtorice izpostavljajo, da je ključna pomanjkljivost nepovezanost politike enakih

možnosti z ukrepi družinske politike in podrazvitost nekaterih ukrepov (na primer očetovski dopust in usklajevanje dela in družine). Sledita poglavji, ki se fenomena novega očetovstva lotevata preko kritične diskurzivne analize. Prvo je prispevek Andreje Vezovnik *Diskurzi o očetovstvu v slovenskem družinskem tisku 1949–2004*. V njem avtorica razčleni prevladujoče diskurze o novem očetovstvu v slovenskih starševskih revijah, pri čemer izpostavi razliko med strokovno opredelitvijo pojava in normativno ideološkostjo medijskih diskurzov, pri tem pa ugotavlja, da so v analiziranih besedilih prisotne premise, ki na novo očetovstvo gledajo predvsem skozi prizmo modernega razumevanja očetovstva, stereotipnih podob in preživelih paradigem. Tjaša Žakelj (*Sodniški diskurzi o očetovstvu in očetovanju ob razvezah in razpadlih zunajzakonskih skupnostih*) se v nadaljevanju osredotoči na razlike pri sodnih dodelitvah otrok očetom in materam, pri tem pa ugotavlja, da je načelo "najboljše koristi za otroka" norma, ki določa odločitev sodišč. Kljub dejstvu, da se zakonodaja in stroka načelno izogiba eksplicitnemu favoriziranju mater, so otroci zaupani očetom le v sedmih odstotkih. Poglavje izpričuje, da sklepi sodišč odražajo tradicionalna stališča, ki skrb za otroke postavljajo v domeno mater, očetove zmožnosti skrbeti za otroka pa so (še vedno) pod vprašajem. V sklepnem delu Tanja Rener povzame, da stereotipna, klišejska predstava o (odsotnem) očetu preskrbovalcu že dolgo ne ustreza več resničnosti, je pa vendarle še vedno močno zasidrana v večinskem javnem mnenju, medijskih prikazih očetov, v izobraževalnih, sodnih diskurzih in aktualnih politikah. Ta predstava je po avtoricinem mnenju celo tako močna, da opredeljuje tudi predstavo o drugačnem, novem očetu in očetovstvu. Tako bi lahko dejali, da je novo očetovstvo vse tisto, kar klasično/tradicionalno očetovstvo ni. Idealnotipska podoba novega očetovstva tako vključuje zaposlenost in dejavno prisotnost v družinskem življenju, pri čemer je odločilna prav čustvena bližina v življenju otrok. Če povzamemo temeljno ugotovitev pričujoče knjige, podatki, pridobljeni skozi empirična raziskovanja, izpričujejo, da smo v Sloveniji na pol poti med starimi, tradicionalnimi podobami in podobami novih, vključenih očetov. Monografsko delo *Novo očetovstvo v Sloveniji* je vsekakor pionirsko in aktualno in kot tako temeljno berilo za stroko, družboslovne raziskovalce, študente in študentke in nenazadnje za vse tiste, ki jo zanimajo področja partnerskih razmerij, družinskih sprememb in vsakdanje realnosti.

Mateja Sedmak

Aleš Erjavec: POSTMODERNISM, POSTSOCIALISM AND BEYOND. Newcastle, Cambridge Scholars Publishing, 2008, 196 str.

Z delom *Postmodernism, Postsocialism and Beyond* Aleš Erjavec prikaže, kako se je področje filozofije umetnosti od modernosti prek postmodernosti razširjalo v filozofijo (vizualne) kulture in do danes seglo tudi še onstran tega. Knjiga posebej osvetli postsocialistično kulturo in poudari na Zahodu raje spregledano razmerje Vzhod-Zahod, ki pa nas obenem opozarja na vprašanja globalizacije in univerzalizacije nekaterih zahodnih konceptov.

Knjiga je razdeljena na tri dele, ki vsebujejo po pet oziroma tri (druga dva dela) poglavij – v prvem se avtor ukvarja s prehodom modernizma v postmodernizem (*From Modernism to Postmodernism*), drugi je posvečen vizualnosti oziroma vizualni kulturi in načinom gledanja (nosi naslov *The Eye and the Lens*), v tretjem delu pa avtor obravnava vprašanja glede razmerja med Vzhodom (še zlasti so pri tem mišljene nekdanje evropske socialistične dežele) in Zahodom (*The East and the West*) – predvsem glede vizualne kulture in umetnosti.

Nekatera tukaj predelana poglavja so bila predhodno že objavljena v različnih publikacijah po svetu oziroma so bila nekatera predstavljena kot predavanja. Aleš Erja-